

et malediceret Iudeis ex Aegypto tendentibus in Chanaan per finem Moabitidis, cum Deo prohibente id facere non posset, quin potius eis benedicere cogeretur, suggestis Balac regi, ut ad casta Iudeorum submittaret speciosas puellas Moabitidas, que eos ad fornicandum invitarent, eo preto et conditione, ut Iudei prius ederent idolothyla, id est carnes idolas immolatas, atque Camos aliaque corum idola venerarentur. Id fecit Balaaem eo consilio, ut Iudeos a Deo ad libidinem et ad idola averteret; itaque Iudei vicepsim a Deo suo offenso et fratre derelicti a se maledici, et a Balac vinei possent. Indeque fuit illa clades Iudeorum colentium Beelphegor, Num. xxv. 3. Vide ibi dicta. Porro Balaaem hoc consilium dedisse, clare liquet ex Num. xxxi, 16. Ergo Nicolaitas comparat Balamam, quia instar illius docebant licere indulgere ventri et veneri, edere laute quidvis, etiamque esset idolothylam, velutitem apostolica, Act. xv, ut gula hæc esset fontem luxuriarum: convivia ergo hæc ad luxuriam comparata erant quasi idolothyla eorum. « quorum Deus venter erat: » ita Alcazar. Nam aliqui in historiis non legimus, quod Nicolaitas diserte docuerint licere idolothylis vesci.

Symbolico et tropologicæ, B. Petrus Damianus heresin Nicolaitam aut esse concubinatum sacerdotum, contra quem suo scutulo, id est anno Domini 930, grassantem ipse accerimere deceravat. Audi eum epist. 6 ad Nicolau[m] II Romanum Pontificem: « Non expavesci, o infelix Episcopè (con)cubinarium, alloquitur per apostolos, non Nicolaum Pontificem castum, quia dum in luxuriam voragine corrui, Nicolaitarum heresin incurrit? Nicolaus quippe, unus ex his quos Petrus Apostolus Diaconos consecraverat, dogmatis ab clerico cuiuslibet ordinis nuptialibus foderant esse conjugii. Quod ergo ille docebat verbis, ad hoo tu in cathedra pestilentiali sedens, multo determinat invitas exemplis. De quo videlicet seclere, Angelo Ephesio Ecclesie divina vox ait: Odisisti Nicolaitarum, que et ego odi. » Hinc eo sceluso hoo sacerdotum concubinatus vocatus est heres.

16. SIMILITER ac Ephesino Episcopo edixi et præscripsi penitentiam vers. 5: ita Ambrosius et Primasius. Quare perperam quidam putant hic esse mendum, ac in Greco pro ἀρνῶ, id est quod odi, irrepissis ἄποινα, id est similiter) POENTENTIAM AGE, — timorem depelle, nimos sume, et andacter contra Nicolaitas decerta, eosque pro viribus extirpa.

Si minus (id est, si minus, aliqui), VENIAM TIBI CITO, — te castigando et illos. Rursum cito, quia omnis potestatus et prelatina est vita brevis. Id vobis Romeo in Cardinalibus et Summis Pontificibus. B. Petrus Damianus rogatus ab Alexander II Pontifice, cur nemo Pontificis attigerit annos S. Petri, imo plerique vix quatuor ut quinque annis Ecclesiæ praesideant? Respon-

det epist. 17 ad eundem: « Idecirce hoc corlestis iudicij ordo disponit, ut humano generi metum mortis incusat; et quam despicienda sit temporalis vite gloria, in ipso gloriæ principatu evidenter ostendat: quatenus dum precipitus hominum tam angusti temporis compendio moritur, tremefactus quisque ad prestolando sui obitus custodiam provocatur; et arbor humani generis, dum caucum et verticem suum tam facile corrue considerat, flatu concessa formidinis, in suis undique ramulosis contremiscat. » Nam Papa est quasi sol mundi, cujus eclipsim omnes dum vident, perculuntur.

ET PUGNABO CUM ILLIS IN GLADIO ORIS MEI, — jussu ibi dicta. Porro Balaaem hoc consilium dedisse, clare liquet ex Num. xxxi, 16. Ergo Nicolaitas comparat Balamam, quia instar illius docebant licere indulgere ventri et veneri, edere laute quidvis, etiamque esset idolothylam, velutitem apostolica, Act. xv, ut gula hæc esset fontem luxuriarum: convivia ergo hæc ad luxuriam comparata erant quasi idolothyla eorum. « quorum Deus venter erat: » ita Alcazar. Nam aliqui in historiis non legimus, quod Nicolaitas diserte docuerint licere idolothylis vesci.

Aliter Alcazar: ipse enim per hunc gladium accepit verbum Dei, quod per infimam plebem Deus predicans Nicolaitis, eos erat conversurus. Accusaverat, inquit ipse, Christus Episcopum deignavia, quod armatus gladio verbi Episcopu[m] de, cum Nicolaitis tamen configlere non auderet: ad quod nulla valuit opportunior addi communio et supplicium, quam futurum esse ut ex infimo plebei aliquis susciret, qui cum Nicolaitis configlent, eos vincere, ac veritati subjungent: quasi expeditionem hanc et coronam Deus ad alios transferat, et Episcopum pudore suffusum et confusum derelinquit. Hoc enim pudor ei ingenua futura erat pena. Et hoc est quod cap. iii, vers. 41, dicitur Episcopo Philadelphensi: « Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. » Verum haec explicatio partim aliena, parum mystica videtur.

17. VINCENTI, — tum facta Nicolaitarum, fardas carnis voluptates, tum potius suam pulsularimentem, quam ego Christus in te, o Episcopè Pergami, coargui. Nam in hisce Christi epistolis vincentes vocatur Episcopus, qui, id quod Christus in iis ei jubet, opere prestat, ac in ea rem seipsum, quam difficultates in re ipsa occurrentes generose superalit et transcendent: ita Alcazar.

Hujus p[ro]f[essione] pro castitate certaminis et victorie nobilitate dedit exemplum nomine et re Victoria virginis et martyris, cuius fortis agonem et gloriosum triumphum ita paucis complectitur Ado, Episcopus Trevirensis, in Martyrol. 23 decembris: « Roma natilis sancta Victoria virginis et martyris, in persecutione Decii Caesari. Hec desponsata Eugenio viro pagano, rogante Tito Aurelio, qui sponsam Anatoliam virginem habebat, ad suadendum eam, ut ei nubaret, perrexit; cui et dixit: Audire, domina soror Anatolia, et ego Christiana sum, et novi quia Deus nupicias non commendat. Propheta et Patriarche conjuges habuerunt, et posteritas eorum a Deo benedicta est.

Nunc ergo audi me, et accipe virum, qui te non prodat, quid sis Christiana; sed per maritalem copulam fiat, ut ipse Christianus consentiat. Hoc dicenti Victoria virginis Anatolian respondit: O Victoria, vixis diabolum, et esto vera Victoria. Tunc quando tota terra vacua erat, dixit Deus hominibus: Crescite et multiplicamini, et replete terram. Nunc plena terra, postquam Filius Dei de celo descendit, quotidie clamat: Crescite in fide, multiplicamini in charitate, et replete celos; quia appropinquavit regnum celorum. Iterum inter alia et post alia, S. Anatolia intulit: Ego, die qua explicie pretium ornamentorum meorum in patres Christi, vidi per visum juvenem aureo diademate splendidum, in vestibus purpureis atque gemmatis, qui grata facie et leto vulu me inspiciens, ait: O virginitas, que non in operibus te[n]et, sed semper in lumine versaris? Ita ego audiens, evigilavi et cepi flere, et proficies me in pavimento, rogavi Dominum, ut is, qui mihi loquebatur dulcissimum sermones, iterum prosequeretur. Sic mihi oranti et prostrata, idem qui ante loquebatur, talis mihi subsequitur: Virginitas purpura regalis est, quia qui induit, reliquias fit eminentior. Virginitas gemma est pretiosa. Virginitas thesaurus est regis immensus. Huic fures insidias tendunt. Hanc tu evigilans solliciti custodi, quantumque te plus habere cognoscis, instantius custodi, ne perdas. His et similibus verbis et factis incita Victoria, omne pretium ornamenti suorum et ipsa distracti panperibus. Addit inde Martyr: « Sieque factum est ut, agenlibus sponsis earum Aurelio et Eugenio, quia nubere illis virginis Christi noluerunt, a Decio imperatore urbe Roma pulsa, ad praedia sponsorum ducerentur. Ubi fame et inedia ita afflicte sunt, ut vix ad vesperum medius panis cibarius eis daretur: nulloque pacto efficeri sponsi potuerunt, ut vel ad nubendum, vel ad sacrificandum animi illarum inclinarentur. Beata igitur Victoria in virginitas propito invincibiliter persistens, post multa facta miracula, inter quae plurimæ virginis Dominae aggregaverat, percussa est gladio in corde a carnifice Taliarelio, quem rogatu Eugenii sponsi sui Julianus, pontifex Capitoli et comes templorum, ad hoc opus direxerat. Passa est autem decima Calendas januarii. Corpus ejus cum omnibus reverentia curarunt. Taliarelio vero percussor eius, leprosus factus, intra sex dies consumptus a verminibus, expiravit. » Quocirca S. Victoriam merito ita celebrat poeta Christians :

De geminis geminas retulit Victoria palmas
Hostiles: bone pudor, hunc vici aperta fides.

Maluit enim mori quam nubere vel sacrificare.
Idem Victoria certamen carmine descripsit S. Althimus Episcopus, lib. II De Virginitate.

DABO MAMMÆ ABSCONDITUM. — Hoc mamma nota in genum suavitatem et delicias; sed quam et quas?

Primo, mamma hoc est Eucharistia, ait Ticonius, Beda, Rupertus, Aretas: mamma enim ob saporem aliasque causas omnis recensu Exodi cap. xvi, ei hic recenset Viegas, sect. 4, typus fuit Eucharistie, in qua Christus est absconditus. Notant Beda et Rupertus illud « vincenti, » scilicet gulam et libidines, referendum esse ad castitatem et puritatem mentis et corporis, cui adversabantur Nicolaitæ: hanc enim necessariam esse dispositionem ad sacram communionem.

Secondo, Richardus de S. Victore censem mamma hæc arcana divinitatis et aeternam felicitatem. Hæc enim, inquit Pererius, notatur per tria optime bona; mamma enim denotat innerrabilem felicitatem dulcedinem: calculus, ejusdem opes et prelium: nomen, fama et gloriæ claritatem.

Tertio, Primasius et Ambrosius accipiunt Christum, qui fuit absconditus, prima in lege, secundo in carne, tertio in Eucharistie. Hinc dicitur Isaie xl, 13: « Vere tu es Deus absconditus. »

Quarto, S. Bernardus, lib. De Cœvers, ad Cleric., cap. xxi: Mamma hoc, ait, est dulcedile, quae in rerum celestium contemplatione precipitat. 1. Statuas, inquit, Domini est; nisi gustaveris, non vivabis: gustate et videte quoniam suavis est Dominus. Mamma absconditum est; nomen novum est, quod nemo nisi mihi qui accipit: non illud eruditio, sed unctio docet; nec scientia, sed conscientia comprehendit. »

Quinto et optimo, mamma hoc sunt consolationes spirituales, que quasi congruæ meritis a Deo datur vincenti tunc delicias, tentationes et concupiscentias carnales, tum suum metum et pusillanimatem, qualis erat hæc Episcopi Pergameni. Ille enim apposite excitat, proponendo et in bellu[m], quod contra Nicolaitas ex Christi jussu ei suspicendum erat, non fore illum horrorem, et eas difficultates tam amaras, quas ipse apprehendebat et reformidabat; eo quod Deus illi non tantum adessest, sed et tantam animi serenitatem, tantum consolationem et gaudiorum spiritualium copiam infunderet, ut in mediis etiam hostibus et periculis exultaret: quales jam experientur viri Apostolici, qui inter Indos, Hollandos et Anglos versantur, præserit dum celebrant et S. Eucharistiam sumunt. Hoc enim vere et proprie est mamma absconditum, quod exterius non videtur, sed interius in anima fideli. Deoque devoti sentitur et gustatur. Unde S. Paulus ait Coloss. iii, 3: « Vita vestra est abscondita cum Christo in Deo. » Porro haec consolationes vocantur mamma, quia mira sunt et ingentia, ut qui eas recipiant, minorent et stupeant, dicantque man hu[m] quid est hoc? Quam magna multitudo dulcis suis tue, Domine, quam abscondisti timentibus te! » Psalm. xxx, 20. Est enim haec consolatione prægustus quidam aeternæ beatitudinis, in qua perfectissimum est hoc mamma (1).

(1) Vocat autem haec mamma κεχρυμένη, absconditum.

Nota : Qui euphoniis hoc mamma, debent suas conceperintias, aqua ac metu et passiones vincere; vincenti enim promittitur. Unde solet secutur consolationis tentatio precedens esse signum. Nam tentatione probatis coelestis promittitur, et promissa datur consolatio. Experiens constat neminem vincere heroice aliquam tentationem, infirmitatem, pusillanimitatem, contemptum, quin mox sentiat miram animi voluntatem et gaudium, quod longe tristitiam adversam, aque ad delicias concupiscentias superat. Experiens quisque in se, et sentiet ita esse. Ita S. Bernardus, proemio in psalm. *Qui habitat,* recensens Religiosorum suorum mortificationes, jejuniis, vigiliis, labores, sudores, tentationes, subdit: « Quod igitur medium? ut retineatur labor, et tamen hic labore dulcescunt divina dulcedine. Quoniam si abundat tribulatio vestra pro eo, abundabit consolatio vestra per eum, ut in eo detectetur anima, in hinc renui consolari. Apud ipsum namque ipsa quoque tribulatio magna quedam consolatio poterit inventari. Non enim certum est, supra vires humanas, ultra naturam, contra consuetudinem esse que sustinetis? Alius igitur portat ista: ille sine dubio, qui secundum Apostolum portat omnia verbo virtutis sue. » Et ad Clericos, cap. xxx. « Non sunt, ait, condignae passiones hujus temporis ad presentiam culpam, que remittuntur: non ad presentem consolationem, que immittitur: non ad futuram gloriam, que promittitur. Denique nulla tanta est amaritudo, quam non prophetica farina dulcior, quam non sapidat reddat sapientia lignum vite. » Hoc mama sapientia regis Psaltes, cum regni opes et delicias transcendens. Deoque inherens, Vincenti psalmos suos inscribens, caneret Psalm. xxxv: « Animam meam exultabit in Domino, et delectabitur super salutari suo; omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi? » Et Psalm. xxxv: « Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, et torrente voluptatis tuae potabiles eos. » Et Psalm. lxxxix: « Cor meum, et caro mea exultaverunt in Deum vivum. » Et S. Paulus dicens: « Gloriamur in tribulationibus; sed Deus pro nobis, quis contra nos? quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, etc. Certus sum quia neque mors, neque vita, etc. Rom. cap. viii. Et S. Jacobus cap. 1, vers. 2: « Omne gaudium existimare, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis. »

Vivit Confessores? Abbas Joannes apud Cassianum, Collat. XIX, iv, mundana ura vinctus, et in celum mente condescendens, tanta perfundi incideris.

Judei enim statuunt aream cum ura, que mamma continet, imminente urbi expugnatione per Nabuchodonosor, absconsum et tempore deumum Messiae reperiendam esse, Tanchua, p. 83, 2. Hec est una et tribus rebus, quas Elias Israhel restituit, nempe uram manum, vasculum olei unctiuncis, et vasculum aquae. Huc alludi epitheton *absconditum*, Ita Alifici.

lebat inferiori dulcedine, ut ne id quidem recordaretur, an pridie comedisset.

S. Ephrem delectationes omnes terrenas fastidiens tanto gestiebat letitia, ut eius praecordia rumpi vidarentur. Quocirca exclamabat: « Recede a me, Domine, parumper, quoniam vasis hujus infirmitas ferre non poset. »

S. Bernardus, gula et illeborum omnium victor, ita orelesibus gaudis absorbebarat, ut toto die laici obsequiatis, nungquam eum viderit; et toto anno una in cella degens, adhuc ignorat infirmitas ferre non poset.

Noster S. Pater Ignatius ita dulcium lacrymarum affluens copia, ut pene oculos perderet: et sane perdidisset, nisi medicorum monitu, et suorum impulsu a Deo impetrasset potestatem eum pro arbitrio vel laxedi, vel restrainingi.

S. Xaverius in celum deflexus, ita consolationibus divinis perfundebatur, ut exclamaret: « Satias est, Domine, satias est. » In Japonie pedes iter faciens, ita in Deum absorbebarat, ut sepe de via deflectens, in vapores, dumeta et saxa impingeret, nec adverteret: quoicunque semper ei planteat et tibia sanguine fluebant, cum tamen ille ne sentiret quidem.

S. Catharina Senensis, sensibilium omnium virtrix: « Tantum, ait, gaudium obtinet mentem meam, ut valde admirer posse durare animam in corpore, » addatque: « Tantum ardorem sentio in anima mea, ut ignis materialis mihi frigere videatur, potius quam ure. Ex hoc autem ardore existit in anima mea quedam renovatio puritatis et humilitatis, ita ut videar mihi redisse ad atatem quatuor vel quinque annorum; tantus quoque inde in me accenditur amor fraternus, ut non solum libenter, sed et hilariter pro quoque proximo velim mortem opperre. » Inde a Deo donum accepit apathie et constantie, ut quidquid illi accideret, illa prorsus immota permaneret.

Vivit Martyres? S. Adelphardus ac imperatore Ludovico, eo quod sum liberius de peccatis ar- guisset, in exilium relegatus, ita gaudebat, subi- que gratulabatur, ut exilium reputaret paradisum, discrepere si ibidem pristinam in Christo liberatatem recipere. Ita habet ejus Vita, quam scriptis Paschastus Rutherford, Abbas Corbeiensis.

S. Tiburtius Martyr super primas candentes nudis pedibus incendens: « Mili, ait, haec primum rose videntur; nam creatura Creatoris famulatur im- perio. »

S. Clemens Aeyranus Episcopus et Martyr, arduum et longum, continuumque per viginti annos oblitus martyrium, ea constanter et testifica, ut a Praeside et tyranno beneficium fingenis accipere se diceret, aqua ac honorem, eo quod per eum saevitiam consors fieret passionis Christi, aqua ac corona SS. Martyrum.

Theodorus Martyr sub Maximiano dirissime ex- carnificatus, es quod idolorum templum inca-

disset, dum coste nudarentur, ita exultabat, ut caneret: « Benedic Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo, » ut legimus in officio Ecclesie, 9 novembris.

S. Andreas ad crucem ductus, eam eminus vi- dens, ex interno mentis jubilo ita cam salutavit: « O bona crux, quo decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicita amata, sine intermissione quesita, et aliquando eupleni animo preparata, accipe me ab hominibus, et reddite me in agistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redimet. » S. Sisinius Diaconus, a Maximino damnatus ad lapides et arenam compor- tanda in fabrica thermarum Dioceletiani, in longo hoc duroque martyrio ita animo gestiebat, ut non tantum suum pondus et pensum, sed et Saturnini sensi imbecillis in suis humeros continue suscepit, atque interim assidue hymnos et laudes caneret. Quare fratres Maximiani, cum cum Saturnino in equino distentum flagris dirissime lanari, atque facilio adiuri precepit; sed in his tormentis utriusque non alia erat vox, quam: « Gloria tibi, Christe, qui nos tue passionis par- ticipes facere dignaris. » Ita habet Vita S. Saturnini, 29 novembris.

Et DABO ILLI CALCULUM CANDIDUM (Arabicus, crarus, verum, absolutum, in quo non est falsitas vel obscuritas), ET IN CALCULO NOMEN NOVUM SCRIP- TUM, QUOD NEMO SCIT, NISI QUI ACCIPIT. — Primo, Victorinus: Calculus candidus, ait, est gemma alba, puta adiopio hominis in filium Dei, in quo scriptum est nomen novum, id est nomen Christi. Secundo, Beda: Calculus candidus, ait, est corpus in baptismis candidatum, postea vero resurrectionis gloria resurgentis. Nomen novum est nomen Fili. Tertio, Arcetas: Calculus candidus est claritas nominis.

Quarto, Haymo et S. Hieronymus, epistol. 143 ad Damasum, qui incipit Septuaginta: Calculus candidus, inquit, vocatur carbunculus, eo quod in tenebris quasi caro ignitus fulget: hic est Verbum caro factum, sive ipse Christus. Verum carbunculus propriæ grecæ dicitur ἄσπετος, hic autem est ἄσπετος.

Quinto, Ambrosius: Calculus, ait, qui lapis est parvus, et a calcedo dictus, est Evangelium Christi in quo scriptum est nomen ejus, scilicet illud a quo orsus est Joannes, dicens: « In principio erat Verbum. » Calculus ergo candidus est Christi doctrina pura et candida.

Sexto, Rupertus et Hugo: Calculus candidus, inquit, erit gloria corporum in celo. Per di- ritum calculi, ait Cardinalis Hugo, significatur dos impassibilitatis, per candorem claritas, per nomem novum placita obedientia et subiectio corpori ac animam, qua modo non est, ex qua nascetur agilitas et subtilitas. Rursum, nomen novum, ait Hugo, erit Jesuana, sive Jesuite

id est salvati, quo omnes in celo vocabuntur. Septimo, Ansterius: Calculus hic est charitas, qua candorem habet, quia vestis est; et ignem, quia amor est.

Octavo, Hugo rursum: Calculus candidus est Christus in Eucharistia, de quo multa Viegas hic, sec. 6.

Nono, Pererius: « Calculus, ait, candidus in comparabilem divitiarum, id est rerum pretiosorum copiam denotat. »

Dicendo, Alazar per calculum candidum accipit gradum perfectissimum, ac summi apud Deum precepsit, ad quem perventurus sit Episcopus Pergami, si pro Evangelio acriter cum hostibus di- cievaret. Gradus hic est aliissima Christi imitatio, et maxima apud eum gratia, qua facile possit quamlibet superare difficultatem, dicens cum S. Paulo: « Omnia possum in eo qui me confortat. » Christus enim pro Dei gloria totum se de- votit, ac pro ea usque ad mortem contra omnes eius hostes decerpit; qui in eo Christum imitatur, ille in alto virtutum heroicarum et Christianarum culmine consistit, ac donatur a Christo preclito imitationis suo calculo, id est carbunculo, quo summe dives ac latus, omniq[ue] meta de- palso animosus et gloriatus, quasi Seraphim remanebit. Putat enim Alazar aludii hic ad vi- tium Episcopi Pergami promissum, quam illum Isaiae labris admotum, fuisse carbunculum, qui utrumque inflammat amore Dei, et quasi Seraphim efficeret. Jam, quia haec gemma, inquit, datur Christi imitatori, ut Christi virtute potens et fortis redditur ad omnia per Christi imitationem, hinc consequenter nomen novum in ea scriptum, est nomen Iesu, quo appellandus est is qui haec gemma tribuitur; quo significat, cum Christi Iesu virtute ac nomine posse egregia que facinora aggredi et perficere, ut ea prestet regis annulo ac sigillo, qui regi sit valde charus, et mulum apud eum gratia valeat, et cui rex iubeat regia auctoritate ad ea que velit uti; unde adiit: « Quod nemo scit, nisi qui accipit. » Multa enim de Christi imitatione speculatoria multa et magna loquuntur; sed nemo ejus vim sentit et experitur, nisi qui gemmam hanc accipit, quæ omnes inflammat, locupletat et omnipotenter reddit. Ita Alazar pie et crudite, nisi quod calculum humo in carbunculum, imo in adamantem transformet. Censem enim ipse, notat. 6, quosdam carbunculos esse candidos et adamantinos, scilicet in quibus liquidissimum quidam ignis appetat, ignis, inquit, non in rubro colore, sed in candido et liquido. Certo hi non sunt ἄσπετοι, id est calculus; calculus enim propriæ dicitur lapis brevis, terres admixtus: sic dictus, quod sine molestia sui brevitatem calcetur, ait Servius in illud Virgili, Ge- ric. II:

Tenuis ulli argilla, et dumosus calculus et

*Hinc de ludo scachorum, sive latrunculorum
Ovidius, lib. ad Pisonem:*

Callidior modo tabula variatur aperta
Calculus, et vitro peraguntur milite bella,
Ut niveus nigros nunc, et niger alliget albos.

Kemalibibi :

Sive latrociniis sub imagine calculus ibit,
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.

Undecimo et optime, calculus candidus est sententia felicitatis, quam Christus proferet in vincentes, ipsaque eterna felicitas, qui Deus vites donabit. Calculus enim candidus veteribus symbolum erat, primo, rite festa et felicitatis. Unde dicit dies felix, "in vice signata lapillo. Secundo, absolutionis in judicio, sicut calceo, alio notabulator condemnatio. Unde Ovidius, lib. XV *Metamorph.*, sub initium :

Mos erat antiquis niyeis atrisque lapillis
Hos damnare reos, illos absolvere culpa.

四

Calculus immitem demittitur ater in urnam

Et Plinius in Panegyr. ad Trajanum : « Quattuor, ait, diis ipsiis tanguum iudicibus calculum de te
permittis, at dignus sis incoluntate. *Tertio*,
victorie, inquit Sextius Senensis, lib. II, in voce
calculi. Nam athlet in agone certant et vin-
centi dabantur calculos candidus, ait Arctas. Cal-
culos enim subim capiunt pro difficultatibus,
qua vincere oportet. Unde Plinius, lib. II, cap.
ix : « Omnes, ait, quos ego novi in utraque
parte calculos pone : *calculos*, id est difficulta-
tes et rationes. Unde calculos hos vincenti apte-
datur calculus candidus. *Quarto*, in constitutis, et
fendis suffragis pro creatione magistratus,
cui suffragabatur, ejus nomine signulus calculo-
bus candidus dabantur. Hec omnia conveniunt
electis et Beatis; loquitur enim Jeanne recens
conversio ex gentilismo. Unde alludit ad eorum
calculos in fendi suffragis, et hos proprius sig-
nificat Graecum *τίτλος*. Addunt aliqui, calculis sup-
putari debita et soluta, idemque lis his significari
præmia meritis vincentium ex æquo respondent.
Unde Syrus et Arabicus *pro calculo*, vertunt,
computum, vel *supputationem*. Verum tamen *candidum*
inmit hi agi de calculo judiciali, non suppata-
torio (1).

(1) Respiritur ad eos, qui in certaminibus evaserant victores. Hi enim, quando solenim cum pompa urbem patriam adveniebantur, similis honoris *tesserae* accipiebant, quibus ius nisi datum est epuli publici ad perpetuam vitam susterentationem. Cf. Pindarus, *Olymp.* vi, 153. Haec taurae dicunt *laesai*, quo epitheto res omnes histerae, coelates ornantur, veluti vestes celicolarum *ramphidae* dicuntur.

*Quæ xavæ, nomen eximium et præclarum, intelligunt plurimi nomen filiorum Dei; alii rectius *quæ* *Θεοῦ* *mai* *apivou* (xv, 1), quod dicitur *xavæ* respectu habito*

Porro, « nomen novum » est, ut sit et dicatur filius et heres Dei. Ilunc calculum adhuc vivere recipit S. Franciscus, cum in extasi sua praedestinationis revelationem accepit; « ubi sibi reditus exclamavit : « Laudentur Dominus Domine meus, ipsi gloria et honor sine fine. » Quia proximos octo dies sic transigit, ut ne de aliis re loqui, ne Horas canonicas recitare posset, sed hoc solum in ore habebat, idque semper repetit : « Laudentur Dominus. »

Denique S. Bernardus in *Declarat.*, sub finem per « nomen novum » metonymice accipit rem novam, donum novum et inauditum. Quocirca hoc esse centuplum a Christo prouissum renuntiantibus mundo, et se sequentibus, *Math. xix. 29*, puta esse gaudium in Spiritu Sancto et cœlestium bonorum et consolacionum affluentiam, dicit *psalm. xxx. 1*: « Quam magna multitudine dei cedilis tuae, Domine, quam abscondisti timantibus te ! » Hoc ergo centuplum, at S. Bernardus adoptio filiorum est, libertas et primitus spiritus dilectionis charitatis, gloria conscientiae, regnum Dei quod intra nos est, non ulica res vel potus, sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu Sancto; gaudium sane, non modo in spe glorie sed etiam in tribulationibus. Hic est ignis quem voluit Christus vehementer accendi. Hæc virtus ex alto, que Andream fecit amplecti crux Laurentium ridere carnificem, Stephanum pro lapidantibus fletere genua ad orationem. Hæc illa pax quam suis reliquit Christus, quando descendit ei suam. Siquidem donum et pax est electio Dei, pax utique presentis, et donum futura. Illa superat omnem sensum, sed et huius quidquid sub sole placet, quidquid in mundo conceperit, non poterit comparari. Hæc gratia devotionis, et uncia docens de omnibus, quam expertus novit, inexpertus ignorat: quoniam nemis scit, nisi qui accipit. »

18. ET ANGLO THYATIRE ECCLESIA SCRIBE. —
Thyatira urbs est ultima Mysorum, colonia Ma-
cedonum, ad Austrum Pergami, cuius item erat
jurisdictionis. Olim dicta fuit Thyatira, eo quod
Mysis urbem conditoris respondit Deus a ibi con-
datus, ubi cervus ietus et currente apparuit,
et sic ibi nomen etiam traxerunt in Dacos. Haec aliqui. Verum
Strabo, lib. XIII., Plinius, lib. V., cap. ix., et aliis
tradunt eam primitus nuncupata esse
a Seleno filio Nicotoris θυατίρην, ut inde nomen
naturae sibi paterne, inde nomine Thyatire. Illeius enim
fuit Lydia parpararia, quam S. Paulus ad Christum
convertisse, *Actor*, cap. xvi., vers. 14. Thy-
atira ergo grecice significat filium; quod apud con-
cepti Iezabelli illid, que hic auctor. Alii Thy-
atiranum exponunt, magis significat edenem vel sa-

ad pristinos Dei cultores, Deo quidem, non autem Agre
consecratos. Titulus tesserae inscriptus, ἦγε τῷ Θεῷ καὶ
τῷ ἥπτῳ, significat eum qui illam teneat manu, pertinet
ad cultores Dei et Jesu Christi, quibus jus convictus eo
lestis merito debeat.

erificium laboris vel contritionis. Sed ex dictis patet hoc non esse ejus originale etymon.

Est hec quartus Christi epistola ad Angelum, id est Episcopum, Thaytare, et sub quo nomine ad fideles in Dei obsequio servidos, sed per imprudentiam decipiebatur, ait Alcazar. Episcopus enim hi zelosus erat et diligens, sed per imprudentiam decipiebatur, putans se, si cum Jezebelle coniverire, hac via eam ad frugem traduceret, non advertens cum quanto fideliolum periculo id fieret, et quam exigua, vel nulla ejus convertere esset spes.

Quæres : Quis fuit hic Episcopus ? Aureolus putat fuisse S. Irenæum, qui Polycari discipulus, et egregius docter et martyr, primo fuit Episcopus Thyatirensis, postea Lugdunensis. Dices : Irenæus fuit posterior S. Joanne. Respondet Aureolus Joannem scribere ad Episcopum non præ-

20. PERMITS MULIEREM JEZABEL. — Jezabel fuit filia regis Tyri, uxor Acha, que ex Tyro Baal et Baalitas induxit in Iudeam, et persecuta est Eliam alicuius Dei collatorum.

Joannes, ut palet ex ejus verbis, presentem Episcopum Thyatirae, ut et ceteros Episcopos aliarum Ecclesiarum alloquitur. Adinde: nullus traditione tradidit B. Irenaeus fusse Thyatirae Episcopum, sed tantum Lugduni. Denique Irenaeus Quares: *Quemam fuit haec Jezabel?* Aliqui putant fuisse uxorem Episcopi Thyatiratis. Unde Graeca Regia et Areias legunt, *permittis multierum vel uxorum tuos; sed ad tuas illi passim non legendunt, estque haec sententia nova e immobrachio*

post centum annos vixit; Joannes enim scribit
hec anno Christi 97. Irenaeus autem martyr obiit
anno Christi 204. Verisimilium quis asserat hunc
angelum fuisse B. Carpum; hunc enim predi-
casse Thayrite, Ibique sub hunc tempore fuisse
Episcopum, patet ex dictis vers. 12. Idemque as-
serit Montanus, cap. 10. *W.*

Secunda scilicet secundaria loca et improbabilia.
Secondo, Epiphanius, *heres*, §1, hoc referat ad
mulierem Montani, scilicet Priscillam, Maximili-
anum et Quintillanum, que docebant Montanum esse
Paraclelum. Sed he castitatem simulabunt, ideo-
que dannabant secundas nuptias. Hec autem je-
zabel docebat fornicari.

seri Martyrol. Rom. 13 aprilis, qua die illustre S. Carp martyrium videre est apud Lipomanum et Surium. Unde etiam patet tunc fuisse Ecclesiam Thyatiræ.

III. EC DICIT FILIUS DEI, QUI HABET OCULOS TAN-
QUAM FLAMMAM IGNIS ET PEDES ILES SIMILARE AURIC-
HALCO. — Primo, Christus habet oculos igneos
qua acutissime, inquit Richardus Victorinus, vi-
det sceleris et libidinis Jezabelis: sciant fornican-
tes cum ea, se in occulto a Christo vident, et in
camino gehennae quasi aurichalce excoquen-
dos. Secundo, ut Episcopus imitetur Christum, ac
providet hanc sceleram, in eisque corrigitur ha-
bit fortitudinem et zelum, instar aurichalci. Ter-
tio, Rupertus: Christus, ait, in celum ascendit,
et inde quasi flammis oculis in terram aspergit
misericordia Sanctum, qui Apostolus flam-
meos et fortis quasi aurichalem efficit. Quarto,

(4) Hoc praecipue argumento nititur Dupuisius, *Origines de toutes les cultes*, ut antiqui Joanni Apostolo Apocalypsim abhincet, verum autem hujus libri autorem asserant hominem quendam e Montanistarum secta. At Ferdi- nandus Stosch, in *Antiquitatis Ecclesiae Thyatirensis*, non modo hunc Ephanius locum a Dupuisio et alii male sinte intellectum, sed etiam fuisse Ecclesiam Thyatiranum temporis, plani evincit. Quo posteaenam ipse pro Ewaldus, *Commentarii in Apocalypsin*.

S. Paulus sepe insectat, vocatque pseudoapostolos. Verum juxta hanc expositionem, et Jezabel, et ejus fornicationem, et ejus idolothylam, eis, oportet mystice explicare: unde ipse per idolothylorum eum, accepit familiaritatem nimirum Christianorum cum Iudeis; per fornicationem, illicitam legalium observationem. Haec enim erat spiritualis quedam fornicatio; nam erat illicta conscientia cum meretricie, puta cum Synagoga judaizante: que omnia mystica sunt.

Quinto et optime, ad litteram haec Jezabel fuit nobilis et potens aliqua mulier heretici, quae propheticam se mentebat, propagavit sectam Nicolaitarum, docens licere fornicari et adere idolothylam (haec enim fuit heres Nicolaitarum, uti audimus vers. 15); sicut Jezabel propagavit cultum Baal. Ita Beda, Rupertus, Primasius, Pertonius (1). Sic S. Hieronymus, epist. ad Ctesiphontem, notat omnes haereses propagatas esse per mulieres. Citavi ejus verba II ad Timoth., iii. 6.

Jam Ambrosius, Pererinus et Viegas, fornicationem hic non corporalem, sed spirituelam, puta heresim vel idolatriam, intelligunt. Verum simplicius Riberi: ac illi propriè fornicationem accipiunt. Nota: *Tu fornicari et manducare de idolothylis*, referendum est ad *tu doce*.

Merito monet lumen Episcopum de imprudentia, quod tolerat heresim carnalem, quam mulier, eaque nobilis et potens? Serpens per Exam perdidit Adamum, omnesque posteros. Est ergo mulier organum diabolus, fax lumen, incendiun libidinis. Illec vero iynx, quia illex, quia nobilis, quia prophetis, triplex erat Veneris sequitur a haeresi incentivum. Arctippus mulierem parvam, sed pulchram conspicuit: « Parvum quidem pulchrum, inquit, sed magnum malum. »

Democritus rogatus cur, cum magnum esset, parvam duxisset uxorem: « Ego, inquit, in male eligendo, quod minimum erat, elegi. » Idem dixit B. Thomas Morus.

Socrates tribus suis malis recensis, scilicet grammatica, paupertate et uxore, siebat: « Se duo prima effugisse, periclosam vero uxorum minime. Ut nemo sensit quae parte strigat calcus, nisi qui eo induitus est: ita nemo novit ingenium mulieris, nisi qui duxit uxorem, » ait Plutarchenus in Moral.

« Femina nil pestilientis, » ait Homerus. « Mulleri ne credas, ne mortuis quidem, » ait Menander. « Qui non litigat, celebas est, » ait S. Hieronymus, q. d. Rixosa est mulier, id quo rixosum est conjugium. Vulgo dicitur: *Ignis, ignis*.

(1) Jezabel igitur a. 1. per antanachism est taliis mulier, quae turpia et lapia facta illius regine imitatur; et comparatur falsi. Gnostibrum, vel hujus generis hominum, doctrina seductione Jezabelis, quemadmodum in capite preced. doctrina Balaam fuerat comparata. Certam tamen hujus nominis mulierem christianam consent aliqui.

mare, mulier, tria mala. Disputarunt tres Hebrei juvenes in aula regis Persarum, quidnam esset fortissimum: primus dixit esse « vīnum; » secundus, esse « regēm; » tertius, scilicet Zoroabell, dixit « fortiores esse mulieres, sed fortissimum omnium esse veritatem, » hincque bravum et prouidum a Dario rego tulit, lib. III *Eadēm*, cap. iv. Hugo Victorinus. lib. De Virtut. in salibus viālandis: « In favo melius, ali, duos suos, mel et cera: in facie meretricis sunt similiter duo, sellē et decor et grata, » id est, « pulchritudo oris et sermonis. Cera succedit ignem, mel prebet dulcedinem: sic pulchritudo meretricis igne libidinis inflammat carnem, blandimento lenocinantis sermonis subvertit mentem. Stillat mel ex cera, dum meretrice verba sua molit, et facit dulcia. »

MANDUCARE DE IDOLOTHYLIS. — Nota: Idolothylis per se vesci licet; sed non liebat, *primo*, ob scandalum; *secundo*, ob praecipuum Apostolorum, *Auctor. xv*; *tertio*, ob quod maxime hic in illa invenitur Joannes, erat periculum idolatrie; facile enim Gentes per ea ad sua idola relapsi fuissent. Vide dicta I Corinth. viii, initio.

22. ECCE MITTAM TAN IN LECTUM, — id est in forum, ali, Rupertus, Beda, Richardus Victorinus; ibi enim Jezabel, id est heretici, non quiscent, sed crucieabuntur. De quo Isaías, cap. xiv,

ait: « Subter te sternetur terra, et operimentum tuum erunt vermes. »

Scundo, Anbertus et Primasius: Lectus, inquit, est securitas et impunitas peccandi, in qua peccator quasi in molissimo lecto quiescens, ex uno sceleri in aliud, et tandem in damnationem, ruit. Hinc ergo impunita signum est reprobations: siquid et contrario signum est electionis, si cuius peccata hinc a Deo castigentur, ut docet S. Gregorius, lib. VII *Moral.*, cap. vii. Nam ut dicitur Apoc. cap. iii: « Ego quos amo, arguo et castigo. »

Tertio, Alcazar: Hec, ait, leetti comminatio denotat gravissimas aegritudines, id est bellorum tempestates et excidi procellas, contra Iudeos a Romanis excitandas, ex quod Christum ejusque Evangelium repulerint.

Quarto et optimo, Arcetus et Pannonus: « Mittam eam in lectum, » id est, inquit, percutiam eam morbo et aegritudine, ut quo modo in voluptatum et peccatorum suorum lecto quiescat, decumbat in lecto aegritudinis, indeque transeat ad lectum gehennæ, in quo cubant damnati.

23. INTERFICIAM IN MORTE, — id est morte. Est hebraismus: Hebrei enim *bet*, id est, in, utinam, cum instrumentum, modum et rationem significant; sic autem: « Percussit eos in ore gladii, » hoc est ore, puta acie, *gladii* (2).

ET SCIENT OMNES ECCLESIA, QUIA EGO SUM SCRIB-

(2) *Filios ejus*, id est adulterinam ejus sobolem, seu horum seductorum discipulos. Etiam hec imago ex historiis Achabhi et Jezabelis desumpta est, IV Reg. x, 1, 10, 14.

TANZ RENES ET CORDA. — id est abditissima cordis Jezabolis arcana, ejusque cogitationes secretissimas; horum enim symbolum sunt renes. Meretrices enim et hypoerias simulantes se proprias, ac heretice, qualis erat hec Jezabel, mirabile et variabile tegunt sua consilia, ut specie plenaria et honesti arguerentur, excusabant se dicentes se non cognovisse altitudines, id est altas frondes et caliditates Satanae, quibus se transfigurans in angelum lucis, per Jezabem, id est Iudeos, eos desperant, ut legalia miserent cum Evangelio.

Sexto et melius, Lyranus: Non cognoverunt altitudinem Satanae, id est, non approbarunt heresim Ebionis et Cerinthi, qui superbe reserunt Christo, negantes ejus divinitatem et aeternitatem.

Septimo et optimo, haec verba: « Altitudines Satanae quemadmodum dicunt, » referenda sunt ad 8 hereticos Thyatirenses, Nicolaitarum et Jezabellis sectatores; heretici enim suam doctrinam vocare solent altissimam, profundissimam, et nulli ali, quam sibi suisque discipulis comprehensibilem, uti docent Vincentius Lirinensis in aureo suo contra heresem libello, S. Gregorius, lib. V *Moral.*, cap. XVIII. Unde subdit: Quemadmodum dicunt, id est, sicut loqui et jactare solent heretici, scilicet sui dogmata esse altitudinem Dei, que revera est Satanae, uti interpretatur hic Joannes. Ita libera. Addat tamen cum Lyrano, hic perstringi que liberas inter alias plures docuisse videtur Jezabell, et Niclaetes. Hoc enim insinuant sequentia: subdit enim: « Non mittam super vos aliud pondus. » Ita Valentinus (quem forte in spiritu maxo herosarcham futurum previdens S. Joannes hic perstringit) tringit aunces et deos confinxit, quae revera nomina et criminum erant portentaria potius, quam numinum: inter quos primum statuit *βάθος* (quod idem est cum eo, quod S. Joannes hic ait *βάθος*, id est *profunditas*), id est profundum. Ex Bytho enim et Sige (id est silentio) ordo esse *βάθος* (id est mentem) et veritatem, quod sermonem et vitam procarerant: ex his deinde pragmatum esse hominem, et Ecclesiam. Ita refert Tertullianus, lib. *Contra Valentini*, cap. vii.

NON MITTAM SUPER VOS ALIUD PONDUS. — « Pondus, » id est omni grave Centibus fornicationi et libertati carnis assuetis in gentilismo, erat post conversionem ad Christum abstinere ab ea, scilicet concupiscentiam refrenare. Rursum, pondus grave illis erat abstinere ab idolothylis, cum inter idololatras assidue versarentur, quorum cibi sepe non erant alii, quam idolothyla. Hoc sciens Jezabel, urgebat Thyatirenses, ut pondus hoc tam dumrum, unaq. jugum et legem Christi exenterent. Hinc occurrit Joannes hisce verbis, q. d. Faleor quidem vobis hoc esse pondus aliquod, sed plura vobis olim imposuerunt idola, sive diti vestri, eorumque sacerdotes: plures etiam suis imponunt Iudei, et Judalantes. Ergo Apostoli, *Auctor. xv*, vetantes fornicationem et idolothylam, pondus qui-

dem aliquod, sed longe minus quam sit Gentilium et Judeorum, vobis imposuerunt. Quocirca hunc minus servate, non majora gravemini. Ego enim vobis promitto et edico : « Non mittam super vos aliud pondus; tamen (tantum) id quod habetis (puto decretum) hoc Apostolorum), tenete donec veniam, » ad judicium, quando vos pro patientia et obedientia remunerans, omni porsus pondere liberabo et exonerabo.

Alludit enim plane S. Joannes ad Actorem xv, 28, ubi Apostoli contra Cerinthios definit, dicentes : « Vism est Spiritu Sancto, et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hec necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrum, et sanguine, et suffocoato, et formicatione. » Ubi pro oneris grecie est idem nomen βάρος, quod Noster hic pondus verit. Tacite ergo perstringit hic heres Cerinthi tune grassantem, q. d. Nolo vobis imponere pondus importabile legis veteris, ut vult Cerinthos; sed tantum tria praecipua vobis impono, quae sanxerunt Apostoli, Actorem xv, ita Victorinus, Ambrosius, Primasius, Rupertus, Beda, Haymo, Joachim, Lyranus, Ansbertus, Hugo et Pannonus (1).

Alier exponit Ticonius, q. d. « Non mittam super vos aliud pondus, » id est alias tribulationes, eo quod Iezabelis errores et sorores præveritis (2). Sic enim Isaías, Nahum aliique Prophetæ vocant onus Babylonis, Edom, Ninive, etc., pondus penarum et afflictionum ex Dei decreto immensum et quasi incunabula Babylonis, Idumei, Ninivitis allisque gentibus.

26. QUI VICERIT, ET CUSTODIERIT USQUE IN FINEM OPERA MEA, DABO ILLI POTESTATEM SUPER GENTES, ET REGET EAS IN VIRGA FERREA. — Primo, Beda, Primasius et Ansbertus censem huc promitti Ecclesiæ ejusque Prelatis conversionem et subjectionem Gentium, que a Deo Patre promissa est Christo, Psalm. ii : « Dabo, inquit, tibi Gentes haeredatatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. » Unde Alazar sic exponit, q. d. « Qui vicerit, et custodierit, a gracie et regno, id est, qui observaverit opera mea (scilicet Christi) » in finem, ut scilicet oculos ac menteum jugiter intendat in opera a Christo patrata, et in ipsius perseveriam, ut cum ultraque in re immitetur : « dabo illi potestatem super Gentes, » id est magnam vim et efficaciam in Gentium conversione et sanctificatione. Urde eamdon mox vocat virginem ferream dicens : « Et reget eas in virga ferrea. » Illud enim : « Usque in finem, » potest accipi non solum de fine vite, sed etiam de fine et perfectione singularium operum, ut est difficilem quamque rem semel suscepimus ad finem urgere et perdire. Pergit Alazar, atque Evangelicum perfectionem

(1) *Tous deux βάρος* habet a Plato, XI de Legibus.
(2) Tunc sensus esset : Alienum peccatum vobis non imputabo; vel, ut Aliphil, non alias luctas ac tribulations vobis immitam, quam eas que in tuenta Christiana filio vulgo reperiuntur.

sub diuisissimi imperii et virgæ ferreae specie adumbrari; quia jubet frenare cupiditates, mortificare carnem jejunis et celiis, pro Christo mori. etc. : itaque hanc virginem ferream potissimum cerni in vita Religiosa. Denique virginem ferream symbolum esse optimi regiminis, quoq; utitur Dei providentia, ac notare septem eius attributa, scilicet fortitudinem, beneficentiam, aequitatem, sapientiam, patientiam, communicationem et punitiōnem, que fuse prosequitur Alazar, notat, 7 et 8. Ubi ostendit virginem ferream si magneti applicetur, ab eo accipere duplum vim, scilicet primo, judicandi populum mundi, omnesque orbis plaga; secundo, attrahendi aliud ferrum. Itaque virginem hanc ferream, sive acutum nautilus esse sapientia et gubernationis symbolum, presertim quia magnes undique ferro rite munitus, centrum magus pondus attrahit, v. g. si magnes nudus, et sim ferro attrahat unciam ferri, ferro munitus et quasi armatus attrahet centum uncias, ut ipse expertum profutetur : sic enim Rector debet habere vim attrahendi ad se omnes subditos, ut recte eos gubernet.

Tria enim Rectores et Episcopi munia sunt primum, infideles et inimicos ad Christum allucere; secundum, probos dirigere; tertium, improbus castigare. Hoc representat pedum Episcopale, sive virginis Pastoralis, que sursum curva est, quasi uncus atrahens in medio recta, in modo instar cuspidis zeuminata, que tria carnine expressum Poeta :

Curva trahit, quoq; recta regit, pars infima pungit.

Rector ergo duros et difficiles pungat, sed et ungarat.

Secundo, Richardius, Anselmus et S. Thomas per virginem ferream accipiunt severitatem legum et discipline in legum observatione ab omnibus exigenda, ac puniendis illis qui contra eas delinquunt. Ex quo fit, ut alii castigati correantur et convertantur, alii recalcentur, ultimo supplicio damnentur. Hinc noster Viegas censem huc promitti illis qui vicerint, id est, qui strenue Iezabell, allisque haereticis et impensis resistenter, aliorum dignitatis gradum, ut in eo constituti regant alios in virga ferrea, id est infelixib; et aquissima, rebelleris vero confingantur. Unde colligunt hi Doctores, bernardi curam non nisi ei qui vicerit, id est viro probo, equo, forti, magnanimo, invicto, qui nulli cedat molestiis, murmurationibus, minis, periculis, committandam esse.

Rursum hinc colligunt, quod qui vincit in seipso vitia, hic facile eadem vincet et extirpabit in alio; ut, si vincas in te superbiam, facile eamdem vinces in alio : quo fit, ut reipublicales vincentes sepa Gentes sua mortificatione et sanctificatione convertant ad Christum et sui imitationem. Unde S. Hilarius, S. Augustinus, Theodoreus, Beda et Euthymius in Psalm. ii, illud Psalm. ii : « Tanguam vas figuli confringe eos; » sic exponunt, q. d.

Conteres idolatriam, libidinem aliaque vita ex animis Gentium, et reformabis eos, ut fiant alii novique homines, sancti, casti verique Christiani. Sieu Jeremias, cap. xviii, ex molli luto factum fictumque vas confrigit, aliquidque inde reformavit. Verum hec mystica sunt.

Tertio ergo et genuine loquitur hic S. Joannes de die iudicii, in quo sancti martyres, et Dei mandata custodes usque in finem vite, crebribus a Deo judicis orbis, et cum Christi Gentes impias condemnabant, ut confringantur, id est irreparabiliter in eternam mortem et gehennam proscriptur. Hoc enim significat id est custodierit usque in finem opera mea (a me precepta, meoque exemplo firmata). » Et : « Reget eas in virga ferrea, et tanquam vas figuli confringentur. »

Alludit enim ad Psalm. ii, 9, ut patet utrinque verbo conferendum, ubi pro reges eos, hebrei, non est εργα την, id est passos eos; sed εργα την, id est conteres, et ut S. Hieronymus verit, frangere eos, scilicet incredulos et rebelleres tibi. Franges, inquam, eos in hac vita, ut frangisti Dioecianum, Maximianum, Maxentium, Licinium et alios, per Constantium, Theodosium et alios, tum omnes franges in die iudicii, cum eos tua sententia, quasi fulmine ediges tartara. Ita Victorinus, Arethus, Lyranus, Ribera et alii.

Hoc est quod suis promisi Christus, Matth. xix, 28, et Luke xxi, 30 : « In regeneratione cum semper Filiu hominis in sede maiestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel; » et Sapient. m, 8 : « Judicabunt » Sancti « nationes, et dominabuntur populis; » et Malach. iv, 3 : « Calcabitis impios; » et Psalm. cxlix, 6 : « Gladii ancipites in manibus eorum, ad faciendam viuuntiam in nationibus. »

Nota, regna et potentiam mundi similem esse vasis figurini, quia terrena est, et cito rei durioris objectu dissilit et diffingitur, juxta illud : « Fortuna vitrea est; cum splendet, frangitur. » Regnum vero Christi et Dei eternum est, omniaque hostilia confringit et subigit. Unde nota S. Athanasius quod virga ferrea sit potestas Christi, aut crucis Christi, cuius materia lignea est, sed vis et virtus ferrea.

28. DABO ILLI STELLAM MATUTINAM. — Hoc stella matutina est Venus, sive Lucifer, Jam Lucifer hic est diabolus, inquit Andreas Cesariensis, de quo S. Iohannes Ioh. XIV : « Quomodo occidisti de celo, Lucifer, qui mane oriebaris? » hunc enim Deus sanctus dat calandum, ut dicitur Rom. cap. ult. : « Deus pacis conterat Satanam sub pedibus vestris. »

Secunda, stella hec, sive Lucifer, est ille, qui, ut ait S. Petrus, cap. i, epist. i, oritur in cordibus nostris, puta est lux celestis a Deo immissa anima. Ita idem Andreas Cesariensis.

Tertio, Lucifer hic est Joannes Baptista et Elias, quorum illa prima, hic secundum Christi adventum quasi Lucifer antecedet, q. d. Faciam eum

socium et consortem gloria Eliae et Joannis Baptiste; faciam eum quasi alterum Joannem, alterum Eliam. Ita idem Andreas Cesariensis.

Quarto, Joachim : Stella matutina, ait, est fides et scientia domum, qua præcognoscimus ea quæ in celo visuri sumus; et, ut Gagneius, est clara rerum divinarum intelligentia, præsorium S. Scripturae : hinc stella duxit Magos ad Christum.

Quinto, stella hec est gratia justificans, ait Richardus Victorinus, et Maldonatus in Notis Massu scriptis : εστις, ait, επωνυμ, id est stellam matutinam, vocali præcipuum quendam angelum, qualis est Lucifer inter reliquias stellarum qui eum custodiat; aut, q. d. Dabo ei in celo illustrissimum locum. Sic legimus in Vitis Sanctorum, illustribus Sanetis, qualis fuit S. Franciscus Romana, in virtutibus heroicis strenuo progradientibus, illustriores pro custodia datos fuisse angelos. Hoc verius est in Prelatis et principibus, qui saepe pro custodia tum sui, tum sue Ecclesie aut republie habeant non angelum, sed archangelum, aut alium et superiori ordine. Unde ille dicebat se habere angelum non Doctoralem, sed Episcopalem.

Sexto, stella hec est angelus custos, ait Dionysius Carthasianus.

Septima, Ribera per stellam accipit invisibilem, et aliquando visibilem Christi apparitionem, qua sanctos suos animalia agentes consolabatur.

Octavo, Alazar : Christus, ait, dictur stella matutina, id est Lucifer, quia in ipsis ardoris similibus et in persecutionibus suis consolatur certissima spe solis oritur, id est prosperitatibus brevi subsecutore. Alludit enim ad Ecclesiastici cap. I, vers. 6, ubi Simon justo et illustri pontifice (qui fuit typus Christi) dicitur : « Quasi stella matutina in medio nebulae, » quasi dicat : Sicut Simon populum nube calamitatis obductum et afflictum, quasi stella recreavit, et quasi Lucifer certum eis dedit spem solis, id est prosperitatibus, mox oritur : ita faciet et suis in afflictione et persecutione constitutus Christus, erique eis quasi Lucifer, instantis felicitatis preannuntius.

Nono, Lyranus : Stalla hec, ait, est corpus gloriosum, claritatis dote quasi stella refulgens.

Decimo et optime : Stella matutina est Christus, qui ait cap. xxii, vers. 10 : « Ego sum stella splendida et matutina; » de quo dicitur Numerorum cap. xxv. : Orietur stella ex Jacob, » Christus enim vincentibus promittit seipsum, suæque claritatis visionem. Dicitur Christus stella matutina, hoc est Lucifer: *primo*, quia in hac vita disputit tenebras mortalitatis; *secundo*, quia ut Lucifer noctis finem, die initium præbet : ita Christus peccato et ignorante finem, fidei et salutis initium attulit; *tertio*, est matutina, « quia dum in seipso resurrectione exemplum nobis præbuit, que lux sequatur indicavit, » ait S. Gregorius, XXIX Moral., cap. xxx, in illa verba Job xxxviii : « Numquid

produces Luciferum in tempore suo? » Et Beda: « Christus, inquit, est stella matutina, quia transacta nocte saeculi, lumen vita Sanctis promittit et pandit aeternam. » Et Rupertus: « Pro labore quo Episcopus in hac vita quas nocte laborat, pervigil in animarum sibi commissariis custodia, manifestabat ei meipsum, qui sum stella splendida et matutina. » Et Haymo: « Christus, inquit, est stella matutina, id est Lucifer, qui in resurrectione pulsi mortalitatis tenebris quasi Lucifer apparet, et perfectum aeternitatis diem demonstrabit. » Ita quoque Pererius, Viegas et Ribera.

Rursus, plenus ac clarus: Strella matutina est lumen gloriae et clara visio Dei, quam anima vietrix per Christi gratiam adipiscitur post mortem; huc dicitur stella, propter claritatem contemplationis. « Domine, inquit Psaltes, in lumine tuo videbimus lumen. » Dicitur matutina, primo, quia post noctem hujus vite et saeculi illuccescet; secundo, propter inchoationem beatitudinis, que complebitur in resurrectione corporum; quando stella huc matutina mutabiliter quasi in sole meridianum, cum scilicet anima gloriam suam diffundet in corpus. Utrumque hunc sensum, sciens de Christo, et de gloria animae beatae, habet Richardus Victorinus, Primasius et Aretas.

Alludit ad illud Daniel, xii, 3: « Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamentorum; et qui ad justitiam erudiant multos, quasi stellae in perpetuis aeternitatibus: » vidi ibi dicta. Vult enim Christus hunc Episcopum docere veram fidem, et expugnare Iezabelim et haereticos, eique ut doctori promittit hanc stellam. Philippus, rex Macedoniorum, cum puer esset, solebat de nocte desilentes stellarum sagittis impetrare, ex quo Diogenes vates coniecit eum dominatorem multis, ut refert Ptolemaeus Hephaest., et ex eo Nicolaus Causin., lib. IV Parab. histor., cap. XVI. Ita venant stellas magnanimi, qui supra terram et terram mentem attollentes, ab eaearum mentium dominium aspirant, ideoque coelestem et heroicam inuenit vitam:

Pauci quoq[ue] aegri omnia
Juppiter, aut ariens exeat ad aethera virtus.

Ptolemaeus, auctor Almagesti, tempore Antonini Imperatoris nobilis Astrologus, hoc seculi claram ipse sibi posuit:

Mortalem quavis norma me sorte creatum,
Dabo tamen astorum scrutor in orbe vias,

Sum pedibus tellure procui, iuxtaque Tonantem
Assiduo divus, pectora et androsia.

Quid jam dicant S. Episcopi et Doctores, quorum dum vivent, conversatio fuit in celis, qui jam in celum translati, domestici Dei, cives Sanctorum, stellas non emimus, ut Ptolemaeus, sed minus intuentur, pedibus premunt et possident? Denique decem analogias stellae et viri sancti recensenti Genes. 1, in fine operis quarte diei, in tercia editione.

Nota: « Coronam vita, » quam Christus promittit angelo Smyrnae vers. 10; candem, vers. 7, promittit angelo Ephesi, et vocat « lignum vita; » eamdem promittit angelo Pergami, et vocat « calcum columnam, » vers. 17; candem rursum promittit hic angelo Thyatire, et vocat « stellam matutinam; » eamdem, cap. iii, promittit angelo Sardensi, et vocat « librum vita, » vers. 5; et angelo Philadelphie, vers. 12, vocans eam « columnam in templo Dei; » et angelo Laodicea, vers. 21, vocans eam « sessionem in throno Christi. » Ubi adverte: Hec gloria mutat sua nomina, ut insinuat dotes et excellencias variae quas includit, quasque ipsa nomina significant: has enim dabit enique oppositae et proportionate ad suam lucem et victoriam. Ephesio enim, quia semper fracta a primo fervore discesserat, si eum resumat, promittit hinc gloria sub nomine ligni vite, quod vires senio fatiscentes reparabat, et pristino vigori restituebat. Smyrnensi vero, quia probata et perfecta erat virtus, huc gloria datur et vocatur corona, que est circulus plenus, as gemis, rosis, liliis, etc., undique circumscriptus et clausus. Pergameno lucundum erat contra timiditatem: hinc, si vincat, promittitur illi eadem gloria sub nomine calculi candidi. Calceulus enim, quia solidus, et candor, quia tenebras dissipat, recte opponuntur timiditati, que vacillat, et tenebras animo ostundit. Thyatirense lucundum erat contra imprudentiam: hinc, si exurgat et strenue labore, promittitur ei sessio in throno Christi. Ita Alcazar more suo fuse, quae ego pressa & breviter.

CAPUT TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Erigit Episcopo Sardensi quod dicatur vivere, sed mortuus sit: ni peniteat, minatur quod veniat ei sicut fur in nocte; sin respicat, et vincent, promittit ei vestes albas, quodquid scribet eum in libro vita. Secundo, vers. 7, Episcopo Philadelphensi modice virtutis suadet: Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Quod si fecerit, promittit quod faciet eum columnam in templo Dei, et scribet in eo nomen Dei et nova Jerusalem. Tertio, vers. 14, exprobrit Episcopo Laodicensi, quod neque calidus sit, neque frigidus, sed tepidus, quem proinde Deus ore suo sit evomitus. Suadet ei ergo ut emat aurum ignitum, vestesque albas induat, et collyrio ungat oculos; quod si fecerit, vincenti promittit sessionem in throno suo.

1. Et Angelo Ecclesiae Sardis scribe: Hec dicit qui habet septem Spiritus Dei, et septem stellas: Scio opera tua, quin nomen habes, quod vivas, et mortuus es. 2. Esto vigilans, et confirma certera, quae moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. 3. In mente ergo habe qualiter accepisti, et audieris, et serva, et premitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, et nescies quae hora veniam ad te. 4. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. 5. Qui vicebit, sic vestietur vestimentis albis, et non de lebo nomen ejus de libro vita, et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram angelis ejus. 6. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. 7. Et Angelo Philadelphie Ecclesiae scribe: Hec dicit Sanctus et Verus, qui habet clavem David: qui aperit, et nemo claudit: claudit, et nemo aperit: 8. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere; quia nondicam habes virtutem, et servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. 9. Ecce dabo de synagoga Satanae, qui dicunt se Iudeos esse, et non sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos ut veniant, et adorent ante pedes tuos; et scient quia ego dixi te. 10. Quoniam servasti verbum patientia mea, et ego servabo te ab hora tentationis, quae ventura est in orbem universum tentare habitantes in terra. 11. Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 12. Qui vicebit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius; et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei nova Jerusalem, quae descendit de celo a Deo meo, et nomen meum novum. 13. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. 14. Et Angelo Laodicea Ecclesiae scribe: Hec dicit Amen, testis fidelis, et verus, qui est principium creature Dei. 15. Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus; utimam frigidus essem, aut calidus! 16. Sed quia tepidus es, et neo frigidus, nec calidus, incipi am to evomere ex ore meo. 17. Quia dicas: Quod dives sum, et locupletatus, et nullus ego; et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cecus, et nudus. 18. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae, et collyrio inunge oculos tuos, ut videoas. 19. Ego quos amo, arguo et castigo. Amulare ergo, et premitentiam age. 20. Ecco sto ad ostium, et pulso: si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cenabo cum illo, et ipse mecum. 21. Qui vicebit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus. 22. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.